

Overwegingen in de gezamenlijke dienst van Dominicus Amsterdam en Ekklesia Amsterdam

HOREN

'Hoor' - zegt de een. 'Maar ik kan niet horen' - zegt de ander. 'Mijn oren zijn verstopt. Potdicht. Ik ben opgesloten in mijzelf. Heb mij afgesloten voor de wereld. Omdat Ik niet verdragen kan wat er met mensen gebeurt. Die oorlog in Syrië. Al die vluchtelingen die hier en daar worden verwelkomd en opgevangen, maar ook angst inboezemen, onredelijke angst, dat wel, maar toch. Ik voel mij machteloos. Dus kijk ik maar weg. Wil niet meer horen.' Zo vergaat het velen. En als het ons zo niet vergaat, kunnen we het wel verstaan.

Sinds de voorbije zomer onderneemt een aanzwellende stroom mensen de gevaarlijke reis naar het rijke Europa, op de vlucht voor oorlog en terreur, in de hoop op een beter leven.

Ze komen onze kant op - zo is de situatie. Je kunt wel zeggen en die stemmen hoor je ook: het moet niet, het mag niet, dit moet een halt worden toegeroepen - het gebeurt. Kun je die situatie sturen? Daar wordt in Europa heel verschillend over gedacht. De premier van Hongarije, Viktor Orbán, vindt dat enkel christelijke vluchtelingen moeten worden opgevangen. Wat wil hij? Een zuiver christelijk Europa?

En Jaroslaw Kaczynski won in Polen onlangs de parlementsverkiezingen door gehoor te vinden voor de absurde bewering dat die vluchtelingen besmettelijke ziektes verspreiden in Europa; en dat er geheime akkoorden op tafel liggen om honderdduizend moslims naar Polen te brengen. En de oorlogstaal die uit de mond van Europese leiders komt na de aanslagen in Parijs. Hebben ze niets geleerd van 9/11? Hoe lang nog zullen mensen horen naar zulke stemmen en daaraan gehoor willen geven - zulke gevaarlijke stemmingmakerij?

Er heeft een stem geklonken en er zijn woorden opgeschreven die appelleren aan ons gehoor, die klinken in onze oren. Zo staat geschreven in het vijfde boek van de Thora, Deuteronomium (6:4):

*Hoor Israël,
de Naam is onze God, de Naam is een.*

De Naam. Daar staan vier Hebreeuwse letters, j-h-w-h. 'Ik zal er zijn' luidt zijn naam Ik zal er zijn - tot bevrijding uit het systeem van slavernij. Hoor. Zo staat geschreven (Exodus 20:2):

*Ik, de NAAM, ben jouw God,
ik die jou uitgeleid heb uit het land Egypte, uit het diensthuis.*

Dit is het beginsel. Bevrijding uit slavernij is beginsel en opdracht - aan ons, mensen, in deze wereld. De God 'Ik zal er zijn' belichaamt de hoop op een andere, nieuwe wereld, zonder uitbuiting en slavernij, zonder oorlog en stromen vluchtelingen.

Hoor de woorden die geschreven staan. Oude woorden, maar ze kunnen nog altijd van kracht zijn en hun werk doen. Als wij maar willen horen. Anders zijn ze aan dovenmansoren besteed. Welke woorden? Woorden die ons oproepen tot menslievendheid en mededogen. Maar die ook onze woede wekken over al het verschrikkelijke dat mensen in deze wereld wordt aangedaan.

Sjavoe'ot is een Joods feest. Sjavoe'ot betekent 'Weken' - het Wekenfeest. Het wordt gevierd vijftig dagen na Pesach, het feest van uittocht en bevrijding. Dan zijn de dagen en weken geteld. Het feest van Sjavoe'ot herinnert aan de gave van de Thora, *mattan thora*, op de berg Sinai. Toen men de Kozker rebbe eens vroeg: 'Waarom wordt Sjavoe'ot, het feest genoemd van het *geven* van de Thora, en niet de tijd van het ontvangen van de Thora?' toen heeft hij geantwoord: 'De Thora is eens en voorgoed gegeven op de Sinai. Daaraan herinnert het feest. Maar het ontvangen geschiedt elke dag. Gegeven is aan allen in gelijke mate, maar niet allen hebben in gelijke mate aangenomen.' Ontvangen is leren. De woorden horen en ze prenten in je hart en ze doorgeven aan je kinderen. Leren is uitleggen, verklaren, die oude woorden vertalen naar deze wereld, ze verbinden met hier en nu. Die mensen daar, aan de voet van de Sinai, wij zijn die mensen. Horen is niet enkel opvangen, maar vooral tot verstaan komen.

Ze roepen ons op tot onderlinge solidariteit, die woorden, ze willen ons motiveren om elkaar te bevrijden; elke kleine kans benutten om leed te verhelpen, tranen te drogen en mensen op te richten. En dat wij onze stemmen verheffen uit protest tegen zoveel wat nu geschiedt, hoe scheidsmuren worden opgericht, 'wij' tegenover 'zij'. Met de woorden van de Israëliische schrijver David Grossman: 'Eens in de zoveel tijd, als we een echt goed boek lezen, komt binnen ons iets in beweging. Ineens lijken we een verre melodie op te vangen, of een vergeten stem die onze naam roept. Ook wij kunnen soepel en levendig heen en weer bewegen, bijvoorbeeld tussen de vrouw die we zijn en de man die we zijn; tussen de bejaarde die we eens zullen zijn en het kind dat we eens waren; tussen het gezond verstand en de waanzin die we in ons hebben; of ook tussen de Israëliër die ik ben en de Palestijn die ik had kunnen zijn.'

Onze opdracht is: scheidsmuren afbreken - zo versta ik de woorden van David Grossman.

Ik hoorde. Ik sprak: 'Hier ben ik.'

Alex van Heusden

GEHOORD WORDEN

De wereld is groot, complex en veranderlijk en ook aan het verharden. En in dat concurrerende en snelle speelveld moeten we iedere paar jaar opnieuw voor onszelf bedenken wat onze plek daarin is en welk verhaal we over onszelf vertellen. En dan ook nog gehoord worden tussen al die andere verhalen. En verhalen van anderen klinken al snel interessant. Daar kun je behoorlijk onzeker of onrustig van worden: Wat is nu eigenlijk mijn verhaal?

Wie ben `ik` tussen al die andere `ikken`? Wat heb ik bij te dragen? Want, hoe beschrijf je jezelf in een paar steekwoorden? Hoe laat je van je horen tussen alle drukte en stemmen door? Als je nauwelijks zendtijd krijgt omdat iedereen tegelijk aan het woord is?

En aan welke stemmen beantwoord je dan? Aan de ingebeelde stemmen van anderen om je heen? Zet jezelf goed neer! Desnoods bluff je er door heen. Wees altijd positief. Deel je succesverhalen en prestaties. Of durf je antwoord te geven aan de Godsthem die Mozes hoorde: ik ben die ik ben, ik zal er zijn. Ik heb jullie lijden gehoord. Ga op weg en ben er zoals jij bent. Ik heb jullie lijden gehoord, daardoorheen hoor ik dan ook: Ik ken je lijden, ik ken je kwetsbaarheid, je teleurstellingen en je verlangen. Je bent gehoord. Wees niet bang. Geef me antwoord. Kom tevoorschijn, durf het maar. Al voelt het misschien niet altijd als veel of onderscheidend - het is wel oprecht en wezenlijk. En daarom alleen al uniek en bijzonder. Wees niet meer maar zeker ook niet minder dan je bent.

Soms kom je onvoldoende of nauwelijks tot je recht. Als wat je doet en wie je bent te veel uit elkaar gaan lopen gaat het wringen. Als je niet begrijpt waarom wat jij doet relevant kan zijn. Wanneer je baan op de tocht staat. Als je hierheen bent gevluht en je identiteit moet inleveren voor anonimiteit. Als je het gevoel hebt dat je niet meer meetelt. Als je eenzaam bent of voelt in je verlangen om iets bij te dragen. Als je het gevoel hebt dat jouw energie, creativiteit en potentieel onvoldoende tot hun recht komen. Misschien is het zo dat we, ieder op een eigen manier en op andere momenten in ons leven, door periodes van zoeken heen gaan. Een periode van blootsvoets lopen door de woestijn. Op zoek naar een nieuwe horizon. Om opnieuw te horen en gehoord te worden.

In verband met een bestuur waar ik in zit mocht ik bij sollicitatiegesprekken aanwezig zijn. Twee kandidaten, één functie. De gesprekken verliepen nogal standaard saai, het aftikken van alle verplichte CV hokjes. Gedaan. Afgerond. Goed. Beide kandidaten gekwalificeerd- met de juiste papieren en veel zin in de functie. Het gesprek werd pas interessant toen één van de kandidaten op ons aandringen meer over zichzelf liet horen tussen de lijnen van haar CV door. CV, curriculum vitae betekent immers levensloop. Waar ze vandaan kwam, waar haar hart sneller van ging kloppen, met wie ze haar leven deelde. Haar weg was geen makkelijke geweest, veel hobbels en zijpaden. 12 ambachten, 13 ongelukken en daarna pas richting. Het maakte haar kwetsbaarder maar ze kwam voor ons toen pas tot leven. Ze vertelde ons niet meer wat zij dacht dat wij wilden horen maar stapte uit haar papieren CV en liet haar eigen stem horen. Ze was niet voor één gat te vangen en bekende kleur. Wie niet waagt die niet wint. We vielen voor haar zelf-inzicht en charme, haar doorleefde eigen verhaal en oprechtheid. We wilden haar horen, ze zong haar eigen lied en haar stem werd gehoord.

Bij de ontmoeting met deze sollicitant moest ik denken aan regels uit het gedicht -het schrijven van een CV- van de Poolse Wislawa Szymborska:

*Vervang landschappen door adressen
en wankele herinneringen door vaste data
Van alle liefdes volstaat de echtelijke,
en van de kinderen alleen die welke geboren zijn*

*Wie jou kent is belangrijker dan wie jij kent.
Reizen alleen indien buitenslands.
Lidmaatschappen waarvan, maar niet waarom.
Onderscheidingen zonder waarvoor.*

*Schrijf zo alsof je nooit met jezelf hebt gepraat
en altijd ver uit je eigen buurt bent gebleven.*

*Ga zwijgend voorbij aan honden, katten, vogels,
rommeltjes van vroeger, vrienden, dromen.*

Ik heb door de jaren heen geleerd: Schrijf je CV van heel dichtbij. Alsof je veel met jezelf hebt gesproken. Hoor je wezenlijke zelf, door de stem van de a/Ander heen. Laat jezelf horen, wees niet bang en niet te onzeker. Je hoeft jezelf niet op te poetsen of te overschreeuwen. Durf van je te laten horen, kom tevoorschijn, zoals je bent- ook als het wankel en fragiel voelt. Je zult niet altijd en overal tot je recht komen maar je mag erop vertrouwen dat je- op jouw eigen, unieke en creatieve wijze- op krachten zal komen. Dat je al gehoord bent en zal worden.

Claartje Kruijff